

СЪОБЩЕНИЕ НА

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ
ГЕНЕРАЛНА ДИРЕКЦИЯ „ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ“

Управление на кризи в областта на храните, животните и растенията

COVID-19 и селскостопанските и домашните животни

Въпроси и отговори

СЪДЪРЖАНИЕ

1. COVID-19 И SARS-COV-2	2
2. РИСК ОТ ЗАРАЗЯВАНЕ НА ЧОВЕК ОТ ЖИВОТНИ	2
2.1. Съществува ли риск от заразяване с COVID-19 от животни?	2
2.2. Съществува ли риск от предаване на вируса SARS-CoV-2 от човек на животно или от животно на животно?	2
2.3. Какви са клиничните признаци при домашни любимци, заразени със SARS-CoV-2 в засегнати от COVID-19 домакинства?	3
2.4. Трябва ли да вземам специални предпазни мерки за моя домашен любимец?	3
2.5. Съществува ли риск от заразяване със SARS-CoV-2 чрез храна за домашни любимци или фуражи? А чрез опаковката?	3
2.6. Съществува ли конкретен риск от заразяване със SARS-CoV-2 от животни, отглеждани за производство на храни?	4
2.7. Съществува ли конкретен риск в стопанствата за производство на кожи или в зоологическите градини?	4
3. РОЛЯТА НА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ (ЕК) И НА ВЕТЕРИНАРНИТЕ СЛУЖБИ	5
3.1. Какво могат да направят Европейската комисия и националните ветеринарни служби по отношение на здравето на животните в контекста на настоящата пандемия от COVID-19?	5
3.2. Какви са международните отговорности на ветеринарните органи в тези обстоятелства?	6
3.3. Какъв е подходът на ЕС при изследването на животни за SARS-CoV-2?	6
4. ОСНОВНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ	6

1. COVID-19 И SARS-COV-2

Тежък остър респираторен синдром коронавирус-2 (SARS-CoV-2) е наименованието, дадено на новия коронавирус от 2019 г.

COVID-19 е наименованието на болестта при хора, причинявана от вируса SARS-CoV-2.

2. РИСК ОТ ЗАРАЗЯВАНЕ НА ЧОВЕК ОТ ЖИВОТНИ

2.1. Съществува ли риск от заразяване с COVID-19 от животни?

Основният път на предаване на SARS-CoV-2 е от човек на човек, основно чрез секрети от дихателните пътища, които заразените лица могат да разпространяват при кихане, кашляне или издишване.

Въпреки че наличните данни, и по-специално генетичните секвенции, показват, че вирусът SARS-CoV-2 произхожда от животински източник, понастоящем няма достатъчно доказателства, за да бъде точно определен източникът или пътят на предаване – от животното, което е било първоначален резервоар, през предполагаемия междинен гостоприемник, до човека. Провеждат се проучвания, за да се опознае възприемчивостта на различни животински видове към SARS-CoV-2 и да се установи динамиката на заразата при възприемчивите животински видове.

2.2. Съществува ли риск от предаване на вируса SARS-CoV-2 от човек на животно или от животно на животно?

Има вероятност средата, в която се намират заразените хора, да е замърсена със SARS-CoV-2, поради което домашните животни, които са в близък контакт със заразени хора, са изложени на SARS-CoV-2.

Не може да се изключи рискът от експозиция на SARS-CoV-2 и заразяване с COVID-19 на домашни любимци, живеещи в засегнати домакинства. Предварителната оценка на риска от експозиция и последващия риск от заразяване в домакинствата се счита за нисък за котки, порове и хамстери, много нисък за кучета и пренебрежим за птици и влечуги (Shi et al., 2020 г.¹).

До момента няма доказателства, че кучетата и котките допринасят за разпространението на SARS-CoV-2 сред хората. Освен това въпреки докладваните единични случаи на заразяване при кучета и котки, понастоящем няма доказателства, че животните, заразени от хора, са от голямо значение за епидемиологията на настоящата пандемия от COVID-19. **Огнищата на COVID-19 при хората възникват при предаване от човек на човек. При предишни огнища на ТОРС домашните любимци не са били резервоар на вируса, нито са играли роля за неговото предаване от животно на човек.**

Беше установено, че **норките са възприемчиви към SARS-CoV-2** и бяха докладвани заразявания при селскостопански норки².

¹ Susceptibility of ferrets, cats, dogs, and other domesticated animals to SARS–coronavirus 2.

(Възприемчивост на порове, котки, кучета и други домашни животни към SARS-CoV-2).

Jianzhong Shi1,*; Zhiyuan Wen1,*; Gongxun Zhong1,*; Huanliang Yang1,*; Chong Wang1,*; Baoying Huang2,*; Renqiang Liu1; Xijun He3; Lei Shuai1; Ziruo Sun1; Yubo Zhao1; Peipei Liu2; Libin Liang1; Pengfei Cui1; Jinliang Wang1; Xianfeng Zhang3; Yuntao Guan3; Wenjie Tan2; Guizhen Wu2,†; Hualan Chen1,‡; Zhigao Bu1,3,‡ †State Key Laboratory of Veterinary Biotechnology, Harbin Veterinary Research Institute, Chinese Academy of Agricultural Sciences, Harbin 150069, People's Republic of China.2National Institute for Viral Disease Control and Prevention, China CDC, Beijing 102206, People's Republic of China.3National High Containment Laboratory for Animal Diseases Control and Prevention, Harbin 150069, People's Republic of China.

² <https://www.eurosurveillance.org/content/10.2807/1560-7917.ES.2020.25.23.2001005>

2.3. Какви са клиничните признаци при домашни любимци, заразени със SARS-CoV-2 в засегнати от COVID-19 домакинства?

Въпреки че COVID-19 се появи неотдавна, вече са налице научни данни, че SARS-CoV-2 е бил открит при безсимптомни кучета, чиито стопани са болни от COVID-19, че домашни котки на болни от COVID-19 пациенти са дали положителен резултат при изследване за SARS-CoV-2, както и че експерименталното заразяване на котки и порове със SARS-COV-2 води до репликация на вируса и до неговото отделяне и разпространение към възприемчиви котки и порове, които са били в контакт със заразените животни.

В малкото налични към момента доклади се посочва, че кучетата, при които е открит вирусът, не са проявявали клинични признаци, а заразените котки за кратко са страдали от дихателни проблеми и разстройства на храносмилателната система. Освен това по време на експериментално заразяване на порове и златисти хамстери са наблюдавани клинични признаци, свързани с дихателната и храносмилателната система, както и повишена температура.

2.4. Трябва ли да вземам специални предпазни мерки за моя домашен любимец?

На първо място, няма основание за предприемането на каквито и да било мерки, които по някакъв начин биха навредили на благосъстоянието на животните, за които се грижите.

Когато е възможно обаче, се препоръчва предпазливо отношение и поведение, въпреки че няма налични доказателства, че кучетата, котките или други домашни любимци допринасят за разпространението на SARS-CoV-2, както и че животните, заразени от хора, са от значение за епидемиологията на COVID-19.

Съществуват някои защитни мерки, които могат да бъдат предприети:

✚ Като предпазна мярка хората, които са заразени с вируса SARS-CoV-2 или за които има съмнения, че са заразени, следва, доколкото е възможно, да избягват близък контакт със своите домашни любимци и да спазват добри хигиенни практики (напр. изолиране от домашните любимци, често миене на ръцете, избягване на близък контакт, носене на маска).

✚ В контекста на тези предпазни мерки при наличието на съмнение, че собственик на животно е заразен със SARS-CoV-2, следва да се ограничи максимално контактът на животното с хора или с други животни, като то бъде държано изолирано в затворено помещение в собствения му дом, на определените места за изолиране на животни или в приют, доколкото това е практически възможно. Тези мерки в никакъв случай не трябва да вредят на благосъстоянието на животното и продължителността им не трябва да превишава срока на мерките за ограничаване на движението на хората, въведени в съответния географски район.

✚ Собствениците на домашни любимци следва да разхождат домашните си любимци на каишка, спазвайки „социална дистанция“ от другите хора.

2.5. Съществува ли риск от заразяване със SARS-CoV-2 чрез храна за домашни любимци или фуражи? А чрез опаковката?

Аналогично на храните за консумация от човека³, за храните за домашни любимци също няма данни за предаване на SARS-CoV-2 на животни чрез

³ https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/biosafety_crisis_covid19_qandas_bg.pdf

консумация на храна. Европейският орган за безопасност на храните заключи, че „няма доказателства, че храната представлява вероятен източник или път на предаване на вируса“⁴. Няма доказателства, че е възможно заразяване чрез храни, предназначени за консумация от човека, а при боравенето с храни за домашни любимци то изглежда още по-малко вероятно. Препоръките относно боравенето с опаковки с храни за домашни любимци са същите, както за боравенето с всяка друга опаковка (за повече подробности вж. Въпроси и отговори относно COVID-19 и безопасността на храните: Какъв е рискът от заразяване с COVID-19 чрез опаковките на хранителни продукти?)⁵ Тази оценка е в сила и за фуражите за селскостопански животни.

2.6. Съществува ли конкретен риск от заразяване със SARS-CoV-2 от животни, отглеждани за производство на храни?

Няма доказателства, че селскостопанските животни могат да се заразят със SARS-CoV-2. Освен това предварителните констатации от проучванията показват, че домашните птици и свинете не са възприемчиви към SARS-CoV-2.

По отношение на животновъдството в ЕС се прилагат най-високи стандарти за безопасността на храните, здравето на животните и хуманното отношение към тях, както и във връзка с опазването на околната среда, което значително намалява риска от предаване на патогени. Благодарение на високите равнища на биологична сигурност в земеделските стопанства значително се ограничава потенциалната експозиция на селскостопанските животни на зоонозни причинители.

2.7. Съществува ли конкретен риск в стопанствата за производство на кожи или в зоологическите градини?

В Нидерландия и Дания има случаи на селскостопански норки, отглеждани за кожи, с клинични признаци, които са показали положителен резултат за SARS-CoV-2. Най-вероятно тези животни са се заразили от лицата, полагащи грижи за тях, или от земеделските стопани. В момента се провеждат допълнителни проучвания, за да се добие по-задълбочена представа за епидемиологията и по-нататъшното разпространение на SARS-CoV-2 в стопанствата за отглеждане на норки. От предварителна информация от Нидерландия, основана на геномно секвениране на вируса, става ясно, че **двама служители, работещи в заразени стопанства, в които се отглеждат голям брой норки, са били заразени от животните със SARS-CoV-2.**

Данните, получени от лабораторни експерименти и теренни проучвания, показват, че редица животински видове (котки, тигри, лъвове, порове, норки и в много по-малка степен кучета) са възприемчиви към заразяване със SARS-CoV-2. Данните за заразените животни в стопанства показват, че SARS-CoV-2 им е бил предаден от хора, които са заразени с COVID-19 или за които има съмнения, че са заразени с вируса.

Понастоящем няма данни, че животните, заразени от хора (като например котки в няколко държави, норки или тигри в зоологически градини в САЩ), допринасят за разпространението на болестта COVID-19. Огнищата на COVID-19 при хората възникват най-вече при предаване от човек на човек.

Въз основа на наличната информация няма научни доказателства, които да обосноват въвеждането на специфични санитарни мерки за предотвратяване на SARS-CoV-2 при животните.

Въпреки това като предпазна мярка се препоръчва използването на подходящи лични предпазни средства от служителите в стопанствата с животни,

⁴ <https://www.efsa.europa.eu/en/news/coronavirus-no-evidence-food-source-or-transmission-route>

⁵ https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/biosafety_crisis_covid19_qandas_bg.pdf

отглеждани за производство на кожи, както и от служителите в зоологическите градини, за които се счита, че са във високорискови/уязвими групи.

С оглед на конкретните обстоятелства на място следва своевременно да се прилагат допълнителни предпазни мерки, като например **изследвания в стопанствата за отглеждане на норки, повишена защита на работниците, забрана за транзитното преминаване около стопанствата, ограничения за движението на норките, както и умъртвяване на норките в заразените помещения**⁶.

3. РОЛЯТА НА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ И НА ВЕТЕРИНАРНИТЕ СЛУЖБИ

3.1. Какво могат да направят Европейската комисия и националните ветеринарни служби по отношение на здравето на животните в контекста на настоящата пандемия от COVID-19?

Органите за обществено здраве и ветеринарните служби, включително ветеринарните лекари, работят заедно, следвайки **подхода „Едно здраве“**, като си обменят информация, по-специално при съмнение или потвърждение за заразени животни, с цел извършване на оценка на риска, в случай че лице с COVID-19 е било в контакт с домашни любимци или с други животни.

ЕС поддържа мрежа от референтни лаборатории, чиято цел е осигуряване на висококачествени лабораторни изследвания и хармонизиране на изследванията на територията на Съюза. Тази мрежа подкрепя дейностите на Европейската комисия във връзка с оценката и управлението на риска в няколко области от лабораторния анализ, включително болестите по животните.

В някои държави ветеринарните служби и лабораториите, както и горепосочените референтни лаборатории на ЕС активно оказват подкрепа за ответните действия в областта на общественото здраве, като успешно допринасят за скрининга и изследването на проби от хора с цел наблюдение и диагностика.

В своите действия и съобщения Европейската комисия се основава на най-актуалните научни данни, като насърчава популяризирането на достоверни източници на информация, намалява видимостта на съдържание, сметено за невярно или подвеждащо чрез проверка на фактите, и премахва съдържание, което е незаконно или може да доведе до физическо нараняване⁷.

3.2. Какви са международните отговорности на ветеринарните органи в тези обстоятелства?

Ветеринарните органи работят в тясно сътрудничество с **Европейската комисия, със Световната организация по здравеопазване на животните (ОИЕ), както и с Организацията на ООН за прехрана и земеделие (FAO)**. Те гарантират, че комуникацията във връзка с риска, както и неговото управление се осъществяват по съгласуван и подходящ начин.

На равнището на ЕС и на международно равнище функционират подходящи системи за обмен на данни с цел бързо информиране на съответните компетентни ветеринарни органи за появата и развитието на болести по животните. Тези системи са

⁶ https://www.oie.int/fileadmin/Home/eng/Our_scientific_expertise/docs/pdf/COVID-19/Bruschke_update_SARS_CoV_3_infections_in_mink_Netherlands_9June2020.pdf

⁷ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/fighting-disinformation_bg

важни за наблюдението и актуализирането на ситуацията и при необходимост за координиране на действията. Информацията от тези системи се споделя също така с обществеността чрез уебсайтовете на Европейската комисия и на OIE⁸.

Важно е COVID-19 да не бъде причина за прилагането на неподходящи мерки за контрол спрямо домашните или дивите животни, които биха навредили на благосъстоянието и здравето им или биха имали отрицателно въздействие върху биологичното разнообразие и устойчивостта на земеделските стопанства.

Ветеринарните лекари имат ключова роля при съобщаването на информация за риска, по-специално като разясняват основанията за мерките за управление на риска.

3.3. Какъв е подходът на ЕС при изследването на животни за SARS-CoV-2?

Понастоящем няма основания за извършването на лабораторни изследвания за SARS-CoV-2 на домашни любимци или други видове домашни животни, поради което не следва да се извършват лабораторни изследвания извън необходимите научни изследвания или проучвания при изискваните контролирани условия.

Ценна информация дават научните изследвания за проучване на животните, които са потенциални резервоари на вируса и междинни видове гостоприемници, в това число домашните любимци и дивите или селскостопанските животни, както и изследванията за установяване на динамиката на COVID-19 като възможно зооозно заболяване (от човек на животно и обратно). **Изследването на животни следва да се ограничи до научните проучвания във връзка със SARS-CoV-2. По изключение може да бъде назначено изследване на болни животни, в случай че в домакинството има или потвърден случай на COVID-19, или лица от рискови групи, след като всички други диференциални диагнози са изчерпани и след като органите са установили причини за започване на проучване на тези животни.**

ЕС насърчава провеждането на добре планирани и задълбочени научни изследвания, които да спомогнат за добиване на по-добра представа относно епидемиологията на COVID-19. Ветеринарните служби, частните и официалните ветеринарни лекари се насърчават да играят активна роля в техническото планиране и координирането на горепосочените проучвания, свързани със SARS-CoV-2, като избягват, доколкото е възможно, дублирането и отклоняването на оскъднитересурси към по-малко значими дейности по проучвания извън контекста на научните изследвания.

4. ОСНОВНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

Уебстраница на Европейската комисия във връзка със здравето на животните:

https://ec.europa.eu/food/animals/health_en

Световна организация по здравеопазване на животните — Questions and answers on the 2019 Coronavirus Disease (COVID-19) (Въпроси и отговори относно болестта коронавирус 2019 COVID-19)

<https://www.oie.int/scientific-expertise/specific-information-and-recommendations/questions-and-answers-on-2019novel-coronavirus/>

Уебстраница на ФАО — Should we worry about animals? (Трябва ли да се тревожим за животните?)

⁸ <https://www.oie.int/scientific-expertise/specific-information-and-recommendations/questions-and-answers-on-2019novel-coronavirus>

<http://www.fao.org/2019-ncov/en/>

Европейски орган за безопасност на храните

<https://www.efsa.europa.eu/en/news/coronavirus-no-evidence-food-source-or-transmission-route>

Френска агенция за безопасност на храните, околната среда и здравето на работното място

<https://www.anses.fr/en/content/covid-19-domestic-animals-play-no-part-transmission-virus-humans>

Институтът Friedrich-Loeffler (The Friedrich-Loeffler-Institut)

<https://www.fli.de/en/press/press-releases/press-singleview/novel-coronavirus-sars-cov-2-fruit-bats-and-ferrets-are-susceptible-pigs-and-chickens-are-not/>

Белгийският здравен институт Sciensano

<https://www.sciensano.be/fr/sujets-sante/coronavirus>

Моля, имайте предвид, че настоящият документ е изготвен само с цел информация и консултация. Той не е приет или по какъвто и да е начин одобрен от Европейската комисия и не следва в никакъв случай да се разглежда като представляващ гледната точка на службите на Комисията. Европейската комисия не гарантира за точността на предоставената информация и не носи отговорност за евентуалното ѝ използване.

Материалът на сайта на ЕК – https://ec.europa.eu/food/animals/health_en

Други научни становища и актуална информация от областта на здравето, хуманното отношение и благосъстоянието на животните, антимикробната резистентност, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига:

<http://corhv.government.bg/>

<http://corhv.government.bg/?cat=27>

<http://corhv.government.bg/?cat=71>

В секцията „Научни информации и анализи” – „Биологични опасности” можете да намерите редица материали по темата Ковид-19 и животните и хранителните продукти: <http://corhv.government.bg/?cat=28>

Представя: д-р Мадлен Василева

Център за оценка на риска по хранителната верига, 21.07.2020 г.

гр. София, 1618, бул. ”Цар Борис III” № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

Ф-НК-7.6-5/0

